

INCIDENTE LA FRONTIERA DE SUD A ROMÂNIEI (1926)

*Dr. Daniel Silviu NICULAE**

În istoria relațiilor româno-bulgare anul 1913 reprezintă un an al dezintegrării prieteniei și a politicii de bună de vecinătate care a existat între români și bulgari, două popoare puternic legate de tradiții comune, credință și interese politice și comerciale. Prin Pacea de la Bucureștii din 28 iulie / 10 august 1913, Dobrogea de Sud (Cadrilaterul) a intrat în componența statului român. A fost începutul acțiunilor iredentiste ale bulgarilor nemulțumiți de prezența administrației românești în acest teritoriu, manifestate prin atacuri ale organizațiilor paramilitare care au desfășurat la frontiera de sud a României atacuri teroriste susținute de o propagandă virulentă.

Comitajii bulgari, începând cu anul 1913, au jefuit și omorât funcționari publici, jandarmi, grăniceri și țărani din apropierea liniei de graniță, conform documentelor din arhive, cu ajutorul autorităților civile și militare bulgare, conștienți fiind că frontiera româno-bulgară, era greu de apărat, regiunea respectivă având anumite caracteristici geografice.

Faptele scriu istoria. Eroii o fac nemuritoare. Martie 1926.

La 16 martie 1926, Prefectura județului Durostor informa Ministerul de Interne, Direcția Administrației Generale prin raportul nr. 3658 din 12 martie 1926, în legătură cu omorârea a doi soldați români la data de 6 martie 1926 de către grănicerii bulgari. Raportul evidențiază cu probe că, atât atacurile banditești care au avut loc până la această crimă, cât și omorârea celor doi soldați grăniceri, Buga Gheorghe din Regimentul 1 Grăniceri și Caporalul Radu Ioan din Regimentul 7 Roșiori de pe lângă plutonul Masimale, dacă nu erau patronate de guvernul bulgar, pe față, reieșea cel puțin că organele statului vecin de la frontieră, fie administrative, fie militare, nu nu erau străine de atacuri.

Prin urmare, prefectul județului Durostor, propunea ca ministrul de interne să solicite guvernului bulgar extrădarea pe baza dovezilor prezentate de Corpul de Grăniceri din raportul nr. 97/1916, indivizilor: Petcu Mițu, Stanciu Atanase Stancev, Petru Dumitru Dasiliev și Nicola Tudor Cocev stabiliți în satul Ghiovegea, Nastradin și Brăjle, care în noaptea de 5/6 martie au atacat și jefuit comuna Satu Vechi, iar a doua zi la ora 10.00, i-au omorât pe soldații grăniceri menționați. În același timp, prefectul mai solicita mutarea căpitanului Ovcearov, comandantul subsectorului 3/18, despre care s-a constatat că „*de un an de la venirea acestuia la aceasă*

* Vicepreședinte Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir” – ASIC.

comandă, atacurile s-au întezit și din probele pe care le avem rezultă o rea credință din partea acestui ofițer, în toate anchetele care se fac. De multe ori numitul mistifică autoritățile noastre prin tot felul de subterfugii spre a deruta cercetările noastre”¹.

În timp ce pretorul plasei Turtucaia, dl. M. Constantinescu, se întorcea din satul Vechiu spre Turtucaia, a găsit o căruță pe drumul de pe marginea pădurei Bobla, lângă care era întins un soldat român rănit grav, în stare muribundă. Vestea se răspândește cu viteza vântului. La scurt timp, a fost găsit la marginea pădurii Bobla, cel de-al doilea soldat asasinat. Conform procesului verbal, încheiat imediat după eveniment, aflăm următoarele:

„Astăzi șapte martie anul una mie nouă sute două zeci și șase,

Noi, Maiorul Mladin Dumitru, Comandantul Sectorului III Grăniceri Turtucaia, în unire cu d-l Căpitan Popescu, Comandantul Companiei de Jandarmi Durostor, dl. M. Constantinescu, Pretorul Plăsei Turtucaia, și Ovidiu Petrescu, Seful Brigăzii Speciale de Siguranță Turtucaia,

Înștiințați fiind cum că comitagii formați în bandă au surprins pe doi soldați pe când treceau cu o căruță pe drumul negru de pe marginea pădurei Bobla, dintre Satul Vechiu și Turtucaia, pe care i-au omorât prin împușcare, jefuindu-i de muniție, ca arme și cartușe, precum și de îmbrăcăminte de pe ei, și aceasta petrecându-se în ziua de șase martie a.c. după cum s-a constatat de d-l Constantinescu, Pretorul Plasei Turtucaia, care a găsit în această zi, pe când se înapoia de la satul Vechiu spre Turtucaia, pe un soldat rănit prin împușcare, în stare muribundă, lângă drumul de pământ din marginea pădurei Bobla și de care constatare s-a adresat anexatul proces verbal al Domnului Pretor al Plăsei Turtucaia, în urma căreia s-a constatat omorârea și a unui alt soldat și care împrejurări fatale s-au petrecut în felul următor: în dimineața zilei de șase martie a.c. soldatul Bugă Gheorghe din plutonul de grăniceri Mesi-Mahle și Brigadierul Radu Ioan, din detașamentul de Cavalerie din același Batalion, pornind cu o căruță condusă de Turcul Ahmet Mehmet Cheleş în spre comuna Satul Vechiu, cu câteva căruțe pentru a încărca făină de la moara din satul Vechiu, numiții soldați aranjând treburile în acea comună au continuat drumul după o jumătate de oră, tot cu căruțașul menționat și ajungând la drumul de pământ de pe marginea pădurei Bobla, au fost atacați cu focuri de armă, de comitagii și singurul martor ocular care a rămas neatins a fost căruțașul care se face mențiune, care s-a prezentat la

¹ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare A.M.A.E.) Fond Problema 52, Volumul IV Incidente de frontieră cu Bulgaria, f.n. frontieră cu Bulgaria, f.n.

Compania de Grăniceri anunțând cele ce s-a petrecut, pe domnul comandant al companiei, după care pornind cu dl. comandant al Companiei de Grăniceri, căpitan Manoliu, la față locului, iar după câțva timp noi maior Mladin, comandantul Sectorului 3 Grăniceri, dl. căpitan de cavalerie și domnul șef al Brigăzi de Siguranță Turtucaia care ne aflam în orașul Turtucaia, am parvenit la locul unde s-a găsit soldatul Bugă Gheorghe rănit și unde dl comandant al Companiei de Grăniceri ne spune că afară de acest soldat s-a găsit și caporalul de cavalerie Radu Ioan mort și împușcat în cap la o distanță de 800 de metri de la drum în interiorul pădurei Bobla, unde cu toții ne-am dus și am constatat aceasta: cadavrul caporalului era în cămașă, pantaloni, bocanci, iar la cap în partea stângă o rană mare sângerată. După cum s-a arătat martor nu a fost decât căruțașul care de noi i s-a luat o declarație semnată de dânsul în limba turcă, translator fiind domnul comisar special ajutor P. Meghea, care vizată de noi s-a atașat la prezentul proces verbal².

Din declarația căruțașului Ahmet Mehmet Cheleş reiese cum că soldatul grănicer Buga Gheorghe, a luptat cu comitagii până ce a fost răpus cu două focuri de armă, iar Brigadierul Radu Ioan care s-a dat jos din căruță, nefăcând nicio mișcare, l-au luat comitagii și l-au dus în interiorul pădurii, unde a fost găsit mort. Față de cele ce ni s-a înfățișat și în urma celor petrecute în seara zilei de 5-6 martie a.c. cum banda de comitagii au intrat în comuna satul Vechiu unde s-au dus la ora 11 din noapte la cârciumarul Marin Doceff pe care l-au jefuit după cum se constată din alăturatul proces verbal adresat de postul de jandarmi al comunei satul Vechiu și care se anexează la prezentul proces verbal, precum și cercetările ce s-au făcut, dovedindu-se cum că bandele de comitagii au fost recunoscute atât de cârciumar, cât și de alte persoane din comună și care sunt: Petcu Mițoff de fel din comuna satul Vechiu, Petre Dumitru Vasileff, Stanciu Stoian (Atanase) Stanciu și Nicola Tudor Cociu, toți din comuna satul Vechiu, iar acum trăind în comuna Gheovegea-Bulgaria, banda de comitagii formată și din alți indivizi care au stat în seara de 5-6 martie a.c. în comuna Satul Vechiu, parte au jefuit și parte au luat contact cu rudele lor și alții după care tot noaptea s-au refugiat în pădurea Bobla pe raza comunei satului Vechiu și care în dimineața zilei de șase martie a.c. au atacat pe cei doi soldați omorându-i prin împușcare în împrejurările consemnate în prezentul proces verbal. Fiind în fața unui fapt dovedit cine sunt autorii acestor crime s-au luat măsuri la graniță și de posturile de jandarmi pentru prinderea lor, dacă nu cumva s-au refugiat pe teritoriul

² Ibidem.

*bulgar, după care intrând în cercetare, de cum acești comitagii au legăturile cu rudele și locuitorii din comuna Satul Vechiu, s-a depus cercetarea și interogarea fiecărui în parte, luându-se declarații consemnate în prezentul proces verbal*³.

Imediat după începerea cercetărilor sunt identificați autorii: 1. Petcu Mițu; 2. Stanciu Atanasie Stancef; 3. Petre Dumitru Vasilief, toți din Satul Vechiu fugiți în Bulgaria și stabiliți în satul Ghiuvegea la 2 km. departare de frontiera noastră; 4. Nicola Tudor Cociu locuitor din Satul Vechiu fugit în Bulgaria și stabilit în satul Bârcilen la depărtare de 3 km de granița românească. Sunt interogați membrii familiilor comitagiilor, fiind arestați un număr de 28 de persoane. Din declarațiile celor interogați, sunt aflate amănunte interesante, reflectând pe de o parte, atmosfera și starea de spirit a bulgarilor de cetățenie română din Cadrilater, pe de altă parte, teroarea menținută prin atacurile comitagiilor în localitățile aflate în apropierea graniței, despre care autoritățile bulgare nu erau străine. Fără a interveni prea mult asupra documentului, cu intenția de a încerca să prind „spiritul” acelor vremuri complicate, redau fragmente din declarațiile luate cu ocazia cercetărilor efectuate, precum și din corespondența autorităților române. În ceea ce-l privește pe comitagiul Stanciu Atanasie Stanciu, aflăm din declarația fratelui său, Dinu Atanasie Stanciu, că acesta, înainte de a comite jaful de la cârciuma lui Marin Doceff, a vizitat satul natal în apropierea sărbătorii de Sf. Dumitru. Stanciu Atanasie Stanciu împreună cu Petcu Deacu și Nicolae Tudor Cociu, s-au întâlnit în grădina tatălui celui din întâi. După ce au mâncat împreună, au discutat timp de o jumătate de oră, timp în care Deacu Petcu l-a rugat pe tatăl lui Stanciu să-i comunice fiului său Deacu Petcu Deacu, să se pregătească pentru că va veni să-l ia cu el, gazda primitoare a fiului rătăcitor, le-a dat o pâine și o sticlă de țuică, asigurându-i pe cei doi că nu va spune nimănui despre această vizită.

Din declarația dată în secția de jandarmerie, mai aflăm:

*„Mă numesc Dinu Atanasie Stanciu, în vârstă de 26 de ani, căsătorit, de profesie fierar, domiciliat în comuna satul Vechiu, asupra celor ce sunt întrebat declar: fratele meu Stanciu Atanasie Stanciu, **pe când era soldat în Regimentul 21 Infanterie București**, acum doi ani, a fost venit acasă și stând în concediu o lună de zile acasă, nu a voit să se ducă înapoi la Regiment, ci a fugit în Bulgaria. Nu știu dacă a mai venit vreo dată decât în seara de 5-6 martie a.c., când am auzit peste noapte niște focuri de armă, după care m-am pomenit cu tatăl meu acasă.”*⁴

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

Din declarația Elenei Mihail Culin, în vârstă de 16 ani, casnică, necăsătorită, fiica vitregă a lui Atanase Stanciu (tatăl), domiciliată în comuna satul Vechiu, aflăm că, fratele vitreg Stanciu, este plecat încă de când era militar român, acum un an (decembrie 1925), când a dezertat și a fugit în Bulgaria. În timp ce se afla în sedență (clacă) alături mai multe fete și băieți, aceasta speriată de bătăile din geam, după ce înainte cu puțin timp înainte de miezul nopții (noaptea 5 - 6 martie 1926) auzise câteva focuri de armă în sat, își trezește tatăl vitreg pentru a vedea cine bate în geam. La scurt timp după ieșirea tatălui, Elena Culin, își recunoaște fratele vitreg în timp ce primește o pâine de la tatăl acestuia. Speriate de cele întâmplate, fetele au rămas să doarmă în casa tinerei, iar băieții au plecat spre casa proprie. A doua zi, Elena Culin află foarte repede despre jaful dat asupra cârciumarului Marin Doceff, și despre asasinarea celor doi soldați. Interesantă este declarația dată de tatăl lui Stanciu Atanase Stanciu. Acesta, în vârstă de 53 de ani, plugar, căsătorit, domiciliat în comuna satul Vechiu, întrebând de legăturile pe care le are cu fiul său, Stanciu declară:

„Sunt tatăl comitagiului Stanciu Atanase Stangiu, fugit în Bulgaria în anul 1924, cu privire la ceea ce mă întrebați, este adevărat cum că fiul meu Stanciu este comitagiul și l-am văzut într-o noapte, pe la Sf. Dumitru, când seara a venit în fundul grădinii mele, sculat de câinii mei. M-am dus în fundul grădinii, unde am găsit pe fiul meu Stanciu și pe Petcu Deacoff, care și el este comitagiul și fugit în Bulgaria, mi-a spus să nu mă sperii, căci a venit Petcu Deacu ca să-l ia pe fiul său Deacu Petcu Deacu și a cerut pâine, i-am dat, și am văzut că erau înarmați și mi-au mai spus că pe Deacu Petcu Deacu nu-l poate lua în seara aceea, iar după puțin timp a plecat, spunându-mi că vor veni peste câțiva timp să-l ia, căci acum l-au găsit nepregătit. De venirea lor în această dată nu am spus nimănui, căci a spus că-mi taie capul. Nu a trecut o săptămână și la cafenea am auzit pe oameni cum că pe Deacu Petcu Deacu, fiul lui Patcu Deacu, a venit tatăl său cu ceilalți și l-au luat în Bulgaria, unde sunt și acum stabiliți în comuna Gheovegea, împreună cu celălalt fiu al lui Petcu Deacu, anume Ilie Petcu Deacu. De la această dată nu a venit decât în seara zilei de vineri 5-6 martie a.c., când pe la miezul nopții, am auzit focuri de armă, iar după ce s-a tras focurile de armă, cam la o jumătate de oră, fiica mea vitregă, anume Elena Mihail Culin, care se afla într-o altă cameră cu mai multe fete făcând clacă, a venit la mine în camera, unde eram culcat și mi-a spus că fiul meu Stanciu, care se afla plecat în Bulgaria și este comitagiul, le-a bătut în geam. M-am sculat și am îmbrăcat imediat, am luat o pâine ieșind cu ea afară, unde am dat față în față cu fiul meu Stanciu și Nicola Tudor Cociu, fiul meu ședea aproape de mine de o palmă, iar celălalt era cam la doi pași,

i-am dat pâinea, eu le-am spus, plecați, să nu fie ceva rău la capul meu, dâșii erau înarmați, iar fiul meu, Stanciu, avea un sac în care nu știu ce avea, căci acolo a pus pâinea, după care au plecat spre pădure căci am văzut aceasta, eu stând cu casa lângă moară în marginea satului.”⁵

Sfătuit de de fiul său Dinu Atanase Stanciu, tatăl se duce imediat după plecarea comitagiilor, să-i anunțe pe jandarmi despre prezența lor în sat. Declarația continuă:

„Eu am plecat la secția de jandarmi, unde am găsit trei jandarmi cărora le-am spus ce vă spun și dvs, și în care timp a venit și locuitorul Vasile Caloianu care a spus și el ce i s-a întâmplat cu ei, după care am plecat acasă... Eu nu cred decât acei care au jefuit pe cârciumarul Marin Doceff în noaptea aceea, au împușcat și pe soldați”⁶

În ceea ce-l privește pe comitagiul Petre Dumitru Vasileff, sunt interogați membrii familiei acestuia. Din declarația dată de tatăl comitagiului Dumitru Vasileff, în vârstă de 80 de ani, văduv, domiciliat în comuna satul Vechiu, aflăm că fiul său, Petre, s-a refugiat în urmă cu șapte ani în Bulgaria, satul Gheovegea. La un an de la plecarea din sat, deci cu șase ani în urmă, s-a întors pentru a-și lua nevasta și copiii. De atunci nu mai știe nimic despre el s-au familia lui. Despre fiul său a aflat întâmplător de la oamenii din sat, care susțin că s-ar fi aflat în grupul format din Petcu Mițiu și Petcu Deacu, grup recunoscut de cârciumarul Marin Doceff în momentul jafului asupra cârciumei. Declarația numitului Dumitru Vasileff este completată de interogatoriul fratelui comitagiului Petre Dumitru Vasileff, Dumitru D. Vasileff, conexat la dosar. În vârstă de 28 de ani, căsătorit, plugar, domiciliat în satul Vechiu – Durostor, acesta declară, că, fratele său Petre Dumitru Vasileff, a fugit acum șapte ani în Bulgaria. După un an și jumătate, s-a pomenit cu el și banda lui formată din 10-15 comitagii, care așteptau afară, în timp ce soția și copii fratelui își strâneau lucrurile pentru a pleca cu el în Bulgaria. Vărul primar al comitagiului Petre Dumitru Vasileff, Dinu Ganciu Mangearoff, se afla în dimineața zilei de 6 martie 1926, împreună cu Ene Dumitru Ivanoff, cumnatul acestuia, la marginea pădurii Bobla, de unde strâneau mărăcini. În timp ce îl aștepta lângă căruță, Ene Dumitru Ivanoff a văzut trei bandiți înarmați care mergeau foarte repede în direcția satului Daidâr. Unul dintre comitagii avea pe cap „o căciulă cam fumurie, mai mult albă”, toți purtând genți de piele. În acest context, cercetările se extind, fiind anexată la dosar declarația numitului Ene Dumitru Ivanoff. Conform celor spuse de acesta: „are domiciliul în satul Vechiu, este în vârstă de 46 de ani, căsătorit, de profesie plugar, văr cu

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

Stoian Gh Arcărau - alt comitagiou, care însă nu a participat la jaf și omor - care este fugit în Bulgaria de acum 4-5 ani”⁷. Referitor la evenimentele din 5/6 martie 1926, acesta își continuă declarația: „în seara de 5-6, pe la miezul nopții am auzit focuri, dar mi-a fost frică și m-am culcat... dimineată am ieșit în sat și am aflat că au venit comitagii Petcu Deacu, Stanciu Atanase Stanciu și alții pe care nu îi știu, și au jefuit pe cârciumarul Marin Doceff, luându-i 6000 lei, tutun și cârticele, aflând că au fugit în pădure... pe la orele 9 ajungând în pădure, am tăiat mărăcini, iar după un ceas, am auzit focuri de armă, noi ne-am văzut de treabă cam până după prânz, când am fost găsiți la pădure de militari și un domn ofițer, întrebându-ne dacă am văzut pe cineva din pădure, noi am răspuns că nu am văzut pe nimeni, apoi ne-a luat tot prin pădure până la o distanță mare, unde am văzut soldați și un ofițer iar jos, împușcat și mort, un soldat îmbrăcat în camașă, pantaloni și bocanci, după care ne-a luat din pădure și dus la compania de grăniceri și apoi la Siguranță”⁸.

Cercetările au condus treptat, către familia comitagiului Petcu Deacu. A fost găsit fratele acestuia, Velicu Deacu, singura rudă cu domiciliul în satul Vechiu. Plugar, în etate de 60 de ani, căsătorit, care a declarat: „Fratele meu Petcu Deacu, este fugit din anul 1918, pentru faptul că în timpul retragerii armatei române din anul 1916, a omorât doi soldați români care rămăseseră prizonieri... primul băiat al lui Petcu Deacu este Ilie Petcu Deacu, dezertor din armata română, fugit acum patru ani în Bulgaria”⁹.

În data de 12 martie 1926, cercetările au ajuns în preajma familiei comitagiului Nicola Tudor Cociu. Tatăl comitagiului, numitul Tudor Cociu, în vârstă de 65 de ani, căsătorit, plugar, domiciliat în comuna Vechiu, a declarat: „Am doi fii, unul este acasă la mine, iar cel mai mare, anume Nicola Tudor Cociu, după ce a fost recrutat și urma să se prezinte la corp, acum trei ani, când a fugit peste graniță, singur, iar după o săptămână a venit cu banda și a luat și pe nevasta sa unde s-au stabilit în comuna Brâșlea, pe linia graniței, de atunci și până în vara anului trecut nu l-am văzut, când, într-una din nopți, împreună cu comitagiul Stanciu Atanase Stanciu și Petcu Deacu, au venit afară de sat la puțul lui „Coțolu”. Acolo erau tatăl lui Stanciu, fratele lui, Dinu Atanase Stanciu. I-am dat fiului meu 100 napoleoni, timp în care mă ruga să-mi vând casa și să merg cu el în

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

Bulgaria, dar i-am spus că nu o fac. După o jumătate de oră, am plecat luând direcția în spre satul Diahlar¹⁰.

Duplicitatea locuitorilor satului Vechiu era clară, așa cum reșea din fragmentele declarațiilor reproduse mai sus. Imediat, s-a dispus de către șeful Brigadei de Siguranță, cercetarea de către comisarul special ajutor P. Megnea, caraualele care au făcut pază, pentru a dovedi a cui a fost vina pentru faptele comitațiilor, care au intrat în sat fără a fi văzuți și prinși. De asemenea, se urmărea, orice indiciu care ducea către locuitorii care au acoperit și ajutat banda de comitații. Ministerul de Interne, prin telegrama No 6667 din 16 martie 1926, adresată ministrului afacerilor externe cere: *Aci alăturat, am onoarea a vă trimite raportul Prefecturii Durostor No.3658 din 12 Martie 1926, din care raport se constată cu probe evidente, că toate atacurile banditești, făptuite acum în urmă, precum și omorârea celor doi soldați Buga Gheorghe din Regimentul I Grăniceri și Caporalul Radu Ioan din Regimentul Roșiori, de pe lângă Plutonul Mesimale, dacă nu sunt patronate de guvernul bulgar, pe față, dar cel puțin reese că organele statului vecin, fie administrative, fie militare, de la frontieră, nu sunt străine de aceste atacuri. În consecință, vă rugăm să binevoiți ca, pe calea ce veți crede de cuviință și cât de urgență, să cereți guvernului bulgar următoarele: 1. Extrădarea, pe baza dovezilor ce avem și alăturate aci, în raportul Corpului de Grăniceri No. 97/926, a următorilor indivizi: Petcu Mișu, Stanciu Atanase Stancef, Petru Dumitru Vasilif și Nicola Th. Cociu, stabiliți în satul Ghiovegea, Nastradin și Brâjle, care în noaptea de 5-6 Martie au atacat și jefuit comuna Satul-Vechi, iar a doua zi ora 10 au omorât pe soldații graniceri arătați mai sus. 2. Mutarea Căpitanului Ovcearoff, Comandantul subsectorului 3/19 Kitucia, despre care s-a constatat că de un an de la venirea acestuia la această comandă, atacurile s-au întezit și din probele pe care le avem rezultă o rea credință din partea acestui ofițer, în toate anchetele ce se fac. De multe ori numitul mistifică autorităților noastre prin tot felul de subterfugii, spre a deruta cercetările noastre. În cazul recent, cu omorârea celor doi grăniceri, din declarația dată de dânsul se vede clar că stabilește un alibi neadevărat deoarece rudele declară că în seara de 5-6 Martie sus numiții indivizi erau în satul Vechi și nu în Bulgaria, după cum comunică în scris căpitanul Ovcearoff¹¹.*

Conform acestei comunicări: *„Din cercetările făcute în satele Gheovegea și Nostradin s-a stabilit că persoanele: Nicolae Petroff, Stoicu Stoiciu, Petcu Mișoff, Petre Dumitru Vasilieff, Stanciu Atanase Stanciu și Nicolae Tudor Coceff, au fost în satele lor în ziua de 4. 5. 6. și 7 martie*

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

1926. P.S. Cercetările în satul Gheovegea relativ la persoanele mai sus arătate sunt făcute din ordinul Lt. Colonel Gheneff de către înlocuitorul comandantului Plotonului 2/19 de graniță¹². Telegrama prefectului de Durostor din data 12 martie 1926, numărul 3668, adresată ministrului de interne, surprindea clar realitatea acelor zile. Astfel, „În repetate rânduri am adus la cunoștința D-va că în diferite jafuri și omoruri în Județul Dorostor de către bandiții ce invadează din Bulgaria sau identificat prin persoanele care au fost jefuite, autorii acelor jafuri. Cu acele cazuri, am cerut ca să se intervină pe lângă Ministerul Afacerilor Străine, am cerut extrădarea autorilor acelor omoruri și jafuri, autorităților Bulgare. La nicio intervenție însă nu s-a luat nicio măsură. În cazul recent, cu asasinarea celor doi soldați grăniceri lângă Turtucaia, locuitorii din Satul Vechiu, arestați, au declarat categoric, că în seara când a fost atacat cârciumarul din satul lor, bandiții au dormit la rudele lor din sat, unde au pus la cale atât atacul de jaf cât și asasinarea soldaților grăniceri. Declarații categorice scrise și subscrise de ei sunt anexate la dosarul cecetărilor. Autorii recunoscuți ca asasinii ai soldaților grăniceri sunt: 1. Petcu Mițu, 2. Stanciu Atanasie Stancef, 3. Petre Dumitru Vasilief, toți din Satul Vechiu fugiți în Bulgaria și stabiliți în satul Ghiuvegea la 2 km. departare de frontiera noastră, 4. Nicola Tudor Cociu locuitor din Satul Vechiu fugit în Bulgaria și stabilit în satul Bârcilen ori Kiutucli la depărtare de 3 km de granița românească. În seara când s-a comis atacul cârciumarului din Satul Vechiu și asasinarea grănicerilor, d-l Comandant Major Mladin Comandantul Sectorului de Grăniceri și D-l Căpitan Popescu Comandantul Campaniei Jandarmi Durostor s-au dus la frontieră și au chemat pe D-l Căpitan Ovcearoff Comandantul Plutonului de Graniceri Bulgar să-l puie în curent cu atacurile și omorul făptuit. D-lui căpitan Ovcearoff să meargă în sus-numitele comune să cerceteze dacă bandiții bănuși sunt la casele lor. D-l căpitan s-a opus. A cerut însă să-i dau numele acelor care au recunoscut pe bandiții. Mandatarii români înțelegând substratul cererii d-lui căpitan Ovcearoff, au obiectat că vor aduce denunțatori să-i confrunte cu cei bănuși, dacă dl căpitan îi va aduce la frontieră. Dl. Căpitan Ofcearoff nu a primit nici această propunere. A doua zi însă a trimis un bilet de înștiințare cum că bănușii de o săptămână nu au lipsit din sat. Alături aci traducerea după biletul trimis. De aci se vede dl-Ministru o vădită înțelegere între bandiți și organele militare de la frontieră. În consecință, în acest caz tipic, cu probe evidente, ar trebui și suntem datori pentru atâta sânge vărsat și atâtea jafuri comise sub scutul ipocreziei Bulgare, de bună vecinătate să

¹² Ibidem.

cerem urgent și foarte energic pe cale diplomatică o satisfacție deplină și anume: arestarea imediată a susu numiților bandiți și extrădarea lor, fiind predați autorităților române spre judecare. Dacă nu se va face acest demers, am convingerea după 4 ani de conducere a acestui județ, că toate măsurile pe care le luăm sunt iluzorii și cu îngrijorare prevăd și alte multe victime, ca sacrificiu al datoriei. Pe de altă parte sunt încunoștințat că toți funcționarii de la satele limitrofe cu granița noastră sunt decizi și părăsi posturile la primul atac ce se va întâmpla la frontieră¹³. Urmare la raportul meu No. 326 din 13 Decembrie 1925 și raportul No. 72 din 9 Martie 1926 prin care raportam că, incidentele, jafurile și omorurile ce se comit în Cadrilater și se fac cu știrea și concursul ofițerilor bulgari de la paza frontierei. În această cercetare, am stabilit încă odată că ofițerii bulgari dau tot concursul comitagiilor și îi acoperă¹⁴. La ancheta mixtă ce am făcut în luna Decembrie 1925 la Turk-asamil, ofițerii bulgari din comisie, au propus și de comun acord am stabilit că orice incident de la frontieră să fie rezolvat de către ofițerii noștri și ofițeri bulgari, dându-se concursul reciproc pentru prinderea criminalilor¹⁵.

Cu ocazia omorului săvârșit în ziua de 6 martie 1926 asupra soldaților grăniceri, stabilindu-se numele comitagiilor care sunt refugiați de la noi în satul Gheovegea și Brâșlea la 2 km depărtare de frontieră pe teritoriul bulgar, Maiorul Mladin Dumitru, Comandantul Sectorului 3 Grăniceri pază Turtucaia, cerând Colonelului Ghenoff care făcea parte ca membru din comisia din luna decembrie 1925 ca să cerceteze împreună la fața locului și să arate că indivizii asasini se găsesc în satele mai sus arătate și indetificându-i ei sunt: Petcu Mițu, Stnciu Atanase Stanceff, Petre Dumitru Vasileff, toți din satul Vechiu fugiți în Bulgaria și stabiliți în satul Gheovegea la 2 km depărtare de frontiera noastră, Nicolae Tudor Cociu locuitor în satul Brâșlea la depărtare de 3 km de frontieră. Colonelul Ghenoff a refuzat acest lucru luându-și obligația ca cercetările să fie făcute de ei și apoi să le comunice maiorului Mladin Dumitru. Ofițerii români, înțelegând eschivarea ofițerilor bulgari, s-au retras cu promisiunea din partea căpitanului Ovcearoff, subalternul colonelului Ghenoff că vor cerceta ei și ne vor încunoștința. După trei zile colonelul Ghenoff prin căpitanul Ovcearoff subalternul său, comunică că în satul Gheovegea într-adevăr se găsesc indivizii indicați de noi dar că în ziua de 6 martie a.c. ziua asasinării soldaților noștri, ei au fost în comună și nu au lipsit tot timpul din sat, comunicare scrisă care se alătură tradusă la prezentul proces.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

Cercetând părinții și rudele cele mai apropiate ale acestor comitagii, care i-au omorât pe soldați, au declarat, cum că susziși indivizi în seara de 5/6 martie 1926, au fost în satul Vechiu la părinții lor, unde au băut și mâncat cu aceștia, iar în ziua de 6 martie se aflau în pădurea Bibla de la noi, unde au comis omorul asupra celor doi soldați. Din cele două declarații, prima a ofițerilor bulgari rezultă: 1) Că recunosc că refugiații de la noi sunt stabiliți cu știrea autorităților bulgare în cele mai apropiate sate de frontieră. 2) Atunci când comit crime, la ei sunt acoperiți de ofițerii bulgari care spun că au fost prezenți la ei, pe când rudele lor de la noi, prin declarațiile date la cercetare, desmint pe ofițerii bulgari și spun că au fost pe teritoriul nostru. De aici se vede domnule general o vădită înțelegere între bandiți și organele militare bulgare de la frontieră¹⁶. În consecință, în acest caz tipic cu probe vădite ar trebui și suntem datori pentru atâta sânge vărsat și atâtea jertfe, comise sub scutul ipocriziei bulgare de bună vecinătate, cerem urgent și foarte energic pe cale diplomatică o satisfacție deplină și anume: arestarea imediată a suszișilor bandiți și extrădarea lor pentru a fi dați autorităților române spre judecare, iar pentru rudele acestor 28 persoane, astăzi arestate, care au alimentat și hrănit pe comitagii să fie trimise în judecată, după crima lor contra Siguranței Statului. Dacă nu se vor face aceste demersuri am convingerea că, după șapte ani de pază numai la frontiera Dobrogei, toate măsurile care le luăm sunt iluzorii și cu îngrijorare prevăd și alte victime ca sacrificiu al datoriei¹⁷. Cu această ocazie mai semnalăm Domniei Voastre că în comuna Balbunar unde stă colonelul Ghenoff arătat mai sus, comandantul Sectorului de grăniceri, se află o filieră a acestor comitagii și de care nu se poate ca acest Colonel să nu aibă cunoștința, contra căreia nu a luat nicio măsură până în prezent. Încă o dovadă în susținerea celor mai de sus este următorul fapt: La 9 februarie a.c. s-a predat de bună voie cumnatul Lt. Colonel Ghenoff, care a declarat că are cunoștință de organizarea bandelor de comitagii ce se află pe teritoriul bulgar în comunele situate lângă frontieră din circumscripția plasei Kamanlar și anume: Kemanlar sediul central de bandă sub conducerea lui Petre Enceff refugiat de la noi din comuna Afatlar Judetul Durostor și unde se găsește și reședință companiei de grăniceri bulgari, iar restul comitagiilor sunt împrăștiați în comunele: Zavet, Dikilitaş, Kara-Aci, Geferler, Gheovegea, Nastradin, Balbunar, Juper, Kiutuklia, reședința căpitanului Ovcearoff care este comandantul plotonului 3/19 de frontieră și Brâșlea¹⁸. În motivele pe care le-am putea aduce pentru dovedirea celor

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

afirmate de noi, de vinovăția ofițerilor bulgari, este și faptul că, pe când ofițerii noștri când pleacă în inspecție și chiar la cea mai mică plimbare, trebuie să fie complet înarmați pentru siguranța lor, ofițerii bulgari umblă complect dezarmați chiar în inspecțiile ce se fac, vin cu familiile lor așa cum declara comisia bulgară în luna decembrie 1925 prefectul județului Rusciuk și comandantul garnizoanei Rusciuk, că lor le este teamă de acești comitații, afirmația lor de atunci se dovedește neadevărată, întrucât ei știu de existența acestor comitații. Îi tolerează și îi alimentează. 1. În concluzie pentru a asigura viața soldaților noștri ce fac paza la frontieră și pentru funcționarii Statului cerem: să se declare în tot Cadrilaterul stare de asediu cu respectarea ordonaței No. 1 a Corpului 5 Armată din anul 1921 cu următoarele modificări: a) Să fie scoase de sub starea de asediu, capitalele de județe, comunele urbane și reședințele de plăși; b). Presa să fie liberă; c) Restul teritoriului să fie sub stare de asediu militar, sub comanda cui se va hotărî. 2. Intervenția pentru mutarea căpitanului Ovcearoff de la frontieră pentru care avem următoarele motive: a. Atacul pichetului român No 98 după cum s-a constatat la Ancheta din luna decembrie 1925 că acest atac s-a făcut cu știrea și conducerea căpitanului Ovcearoff. b. De la venirea acestui ofițer în serviciul frontierei, atacurile în zona de frontieră se repetă foarte des, fapte care nu au existat pe timpul când la acel subsector se află Capitanul Obretinoff. 3. Confiscarea și vinderea averilor acelor refugiați, cum nu se face astăzi, că pământurile sunt muncite de rudele lor, iar produsele în bani sunt trimise acestor comitații pentru alimentarea lor și susținerea pe teritoriul bulgar contra noastră. Din rezultatul obținut prin vinderea proprietăților acestora, să fie despăgubite familiile victimelor. În cazul recent întâmplat cu împușcarea acestor doi soldați, vă rog a se interveni să se stabilească a ne plăti câte cel puțin 200.000 lei de fiecare victimă. Dacă nu se ajunge din proprietățile acestor comitații refugiați, această sumă să se completeze prin repartitia pe capul locuitorilor de pe teritoriul comunelor unde s-a produs crima, întrucât nici unul nu a semnalat apariția bandiților și nici nu a ajutat cu nimic la descoperirea și prinderea lor. Dacă acest punct nu este prevăzut în nici una din legile noastre, cred că acum este cazul de a se face o lege cât mai urgent, în care să se specifice: 1. Confiscarea și vinderea prin licitație publică întregului avut mobil și imobil al tuturor acelor care au fost dovediți și prinși în flagrant delict de jaf, asasinat ori tănuire, iar produsul vânzării să formeze un fond de despăgubire pentru victimele jefuite ori omorâte de bandiți, cum este cazul cu soldații noștri. 2. Să se legisfereze depărtarea în interiorul țării a tuturor rudelor și gazdelor de bandiți dovediți, sau acei care au rude fugite în Bulgaria și înrolate în bandele de comitații. A asista la aceste

*jafuli și omoruri fără a lua o măsură cu efect contra lor, cred că e o crimă din partea statului. Prin ființa acestei legi va fi un mare imbold pentru toți militarii și funcționarii care astăzi, unii din ei, la primul foc de armă ori se dosesc, ori fug în fața bandiților pentru că se gândesc la cei ce vor rămâne în urma morții lor în timpul și cu ocazia serviciului, reflectând că nimeni nu va avea grijă de ei*¹⁹.

Evenimentele petrecute la 5/6 martie 1926 reprezintă o imagine clară a situației din Dobrogea de Sud, terorizată de bandele de comitagii. Autoritățile române păreau depășite de situație și uitate, dacă nu chiar părăsite în Cadrilater. Cu toate acestea, funcționarii administrativi și militari români și-au făcut datoria pentru patrie prin devotamentul lor transpus în fapte. Faptele scriu istoria. Eroii o fac nemuritoare. Pentru militarii români care și-au adus sacrificiu suprem pentru patrie, căzuți la datorie: AM ONOAREA SĂ VĂ SALUT!

INCIDENTS AT THE SOUTHERN BORDER OF ROMANIA (1926)

-abstract-

Key Words: Qadrilater, separatist movements, Komitadji.

In the history of the Romanian-Bulgarian relations, the year of 1913 is a year of unraveling of friendship and good neighbour policies which had existed between Romanians and Bulgarians, two peoples bound by tradition, faith and common interests. Through the Peace of Bucharest (July 28/August 10 1913), Southern Dobrudha (The Qadrilater) was annexed by the Romanian state. This was the start of the separatist movement of disgruntled Bulgarians, fighting the Romanian administration in the region. Their paramilitary formations organised a series of attacks on the Southern part of Romania, supported by a strong propaganda.

Bulgarian Komitadji pillaged and killed public servants, policemen, border guards and peasants alike near the border, with the help of Bulgarian military and civilian authorities, aware that the border was hard to defend.

¹⁹ *Ibidem.*